

загальноосвітньої школи-інтернат I-II ступенів Олександрійського району Кіровоградської обласної ради.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі та соціальному середовищі : навч. пос. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.
2. Заєць С. В. Організація корекційно-розвиткового супроводу учнів з порушеннями інтелектуального розвитку : метод. розробка Нова Прага, 2020. 42 с.
3. Лист МОН України від 05.08.2019 №1/9-498 Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019-2020 н.р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo> (дата звернення: 06.03.2021).
4. Наказ МОН України від 26.07.2018 р. №813 «Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти I-II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами». URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/poslugi/licenzuvannya/protoko> (дата звернення: 06.03.2021).
5. Наказ МОН України від 23.04.2018 №414 «Про затвердження Типового переліку спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах закладів загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 06.03.2021).
6. Програми корекційно-розвиткової роботи для учнів з порушеннями інтелектуального розвитку. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagaina-serednya-osvita> (дата звернення: 06.03.2021).
7. Таранченко О. М., Найда О. М. Врахування відмінностей розвитку та навчальної діяльності дітей з особливостями психофізичного розвитку в процесі навчання. Київ : Міленіум, 2010. 221 с.
8. Ціпан І. І. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливими освітніми потребами : навч.-метод. пос. Березне, 2013. 41 с.

Каца Максим Миколайович

вчитель інформатики та обчислювальної техніки
КУ Сумський обласний центр комплексної
реабілітації для дітей та осіб з інвалідністю

ВКЛЮЧЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ РОЗВИВАЮЧИХ ІГОР В РОБОТУ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

Дана стаття розглядає одне з актуальних питань – залучення дітей з обмеженими можливостями здоров'я до світу інформаційної культури.

Ключові слова: комп'ютерні ігри, особливі освітні потреби, порушення мови, порушення зору, затримка психічного розвитку.

Kashcha Maxim Nikolaevich

teacher of computer science and computer engineering
KU Sumy regional complex rehabilitation for children and
people with disabilities

INCLUSION OF COMPUTER EDUCATIONAL GAMES IN WORK WITH CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN THE CONDITIONS OF REHABILITATION CENTERS

This article addresses one of the most pressing issues - the involvement of children with disabilities in the world of information culture.

Key words: computer games, special educational needs, speech disorders, visual impairments, mental retardation.

Постановка проблеми. В теперішній час проблема розвитку інклюзивного освітнього середовища є однією з актуальних. Можливість отримання освіти всіма дітьми, незалежно від обмежень їх здоров'я законодавчо закріплена в конституції. Питання психолого-педагогічного супроводу широко доторкнулись сьогодні і вчителів інформатики.

Мета статті. Розкрити роль комп'ютерних розвиваючих ігор в роботі з дітьми з особливими потребами в умовах центрів.

Інтернет і доступ до електронних гаджетів модернізував суспільство і процес корекції, розвитку та навчання дитини. Вчитель давно припинив бути єдиним джерелом інформації. Доведено, що використання інформаційно-комп'ютерних технологій підвищує ефективність роботи з дітьми будь-якої категорії.

В порівнянні з іншими предметами, інформатика виокремлюється важкістю, універсальністю, необхідністю великої самостійної, повсякденної роботи дітей, роботи системної.

Без вдумливої, повсякденної, серйозної роботи оволодіти інформатикою просто неможливо, навіть в мінімальних розмірах. Використання комп'ютерних розвиваючих ігор допоможе надати більш позитивний вплив на виховний простір сучасних дітей і підлітків, змінити структуру їх відпочинку, позанавчальної діяльності, підвищити мотивацію цікавості, навчального процесу.

Комп'ютерні ігри повинні детально підбиратися з врахуванням віку дитини, знань які вона має, умінь та навичок, але, головне, особливостей психофізичного та індивідуального особистісного розвитку. Поставлена мета не буде досягнута, якщо гра виявиться занадто важкою для засвоєння. Якщо ж гра буде дуже легкою, діти можуть не виявити потрібної цікавості і участі, важливий

фактор новизни буде відсутній. Правильне і дозоване введення комп'ютерних розвиваючих ігор в процес корекційно-розвивальної роботи дозволить дитині не тільки отримувати нові знання, закріпити певні навички, але також і засвоїти основи використання та володіння ПК, що вкрай важливо в час всесвітньої комп'ютеризації.

Т.Кибирева пише, що «комп'ютерні завдання – додатковий, раціональний і вигідне джерело інформації та наочності. Вони створюють позитивний емоційний настрій, мотивують і дитину, і його батьків, тим самим прискорюючи процес досягнення позитивних результатів в роботі» [1, с.66].

На думку Н.Одинокової: «Комп'ютерні ігри вчать переборювати складнощі, вимагають умінь зосередитися на завданні і виконати його правильно. Завдяки комп'ютеру стає ефективним корекційно-розвивальна робота в плануванні, контролю і оцінюванні результатів самостійної діяльності дитини через сполучення ігрових та неігрових моментів [3, с.189]. Цікаві завдання допоможуть розширити кругозір, збільшити словниковий запас, розвинути логічне мислення, зорову та слухову пам'ять.

Таким чином, педагог, використовуючи комп'ютерні ігри в своїй професійній педагогічній діяльності, має можливість по різному створити діяльність дітей, зробити заняття більш цікавим і пізнавальним, «створити новий виток спілкування», взаєморозуміння, розвивати особисті якості вихованців. Вчитель в своїй роботі може використовувати будь-які доступні зображення, створювати з ними довільні маніпуляції: робити крупнішими, яскравішими, реалістичними, що не завжди можна досягнути в малюнках.

Проблема вдосконалення корекційно-розвивальної роботи і виховання дітей з особливими потребами включає в себе розгляд важливих для розвитку дитини когнітивного, емоційного і поведінкового компонентів. Діти, мають особливі потреби в розвивальній роботі, на відміну від своїх однолітків з рівнем розвитку – норма, особливостями протікання психічних процесів, нестійкістю уваги, зниженням вербальної пам'яті і продуктивності запам'ятовування, відставанням в розвитку наочно-образного і словесно-логічного мислення, зорово-орієнтувальної діяльності. Перераховані особливості ведуть до невміння своєчасно включитися в навчально-ігрову діяльність або переключитися з одного об'єкту на інший. Вони відрізняються швидкою втомлюваністю, відволікаються, підвищена знесиленість, що приводить до появи різного роду проблем в розвитку [4].

Без необхідної організації комплексного психолого-педагогічного підходу до дітей, які мають порушення, своєчасної допомоги зі сторони взаємодії і співпраці логопеда, психолога, реабілітолога та інших вчителів, надаючи необхідну корекційну допомогу в переборюванні відхилень, оволодінні комп'ютерної грамотності буде важко. Успішність діяльності визначається рівнем сформованості комунікативних навичок. В результаті сумісної діяльності необхідно:

- контролювати свої емоції в будь-якій ситуації;
- керувати своїм настроєм;
- поступатися своїми інтересами заради інтересів дитини;
- залучати якомога більше число сенсорних механізмів (зорове сприйняття, пам'ять, увага, основні мисленнєві операції, наочно-образне, словесно – логічне мислення).

В основі кількісного підбору комп'ютерних ігор необхідно опиратися на особливості розвитку дитини з особливими потребами, а не на його вік.

У дітей з порушенням мови найбільшу цікавість викликають комп'ютерні логопедичні програми «Ігри для Тигри», «Вчимося говорити правильно», «Розвиток мови». Наявні логопедичні проблеми допоможуть виправити вправи, які представлені в цих програмах. Завдання розширять словниковий запас, розвинуть дрібну моторику, пам'ять, увагу. А забавне озвучення ігор не лише сформує навички правильної вимови звуків, але і поліпшить немовний і фонетичний слух, мовне дихання, голос. Враховуючи складність і поліморфність затримки психічного розвитку у дітей необхідно використати індивідуалізацію і диференціацію педагогічних методів, прийомів і засобів роботи. Для підвищення мотивації в іграх-завданнях «Чарівний еліксир», «У пошуках Немо», «Веселі пригоди» позитивний емоційний фон підтримується за допомогою забавних комп'ютерних героїв, які хвалять дитину у разі правильного виконання завдання і підбадьорюють у разі помилки. Комп'ютер бере на себе функцію «контролера» якості виконання завдань. Дитина не сумнівається в його правоті, не сперечається з ним, не ображається. Також однією з головних переваг використання комп'ютерних засобів навчання в освіті дітей із ЗПР є їх великі можливості у візуалізації матеріалу, що надається: колір, форма, величина, фон може зробити помітну дію на сприйняття інформації. Комп'ютерна гра підвищує зацікавленість змісту

матеріалу, дозволяє планувати відповідно до особливостей програми, по якій дитина розвивається.

Педагогам, працюючим з дітьми порушеннями зору, необхідно пам'ятати, що очі дитини заслуговують на виняткову увагу і дбайливе відношення. Важливо знати про перевантаження на орган зору, які випробовує дитина нині, навчити його раціонально користуватися зором [2; 3; 4]. Педагог має бути компетентний в наданні допомоги тим дітям, які мають порушення зорово-орієнтовної діяльності через проблеми розвитку зорових функцій, оптичної або зорово-рухової системи зорового аналізатора.

Слід підкреслити, що зорова система людини не пристосована для роботи з дисплеєм. Зображення на екрані монітора ПК відрізняється від звичних зору об'єктів спостереження на папері: воно світиться, складається з дискретних точок, мерехтить, не має чітких меж. Тому, діяльність, пов'язана із зорово-напруженою роботою призводить до стомлення, як зорового, так і загального. Знижується ефективність і якість роботи, з'являється уповільнення виконання завдання, помилки і зниження точності дій, порушення функції спостереження, послаблення уваги.

У зв'язку з цим, необхідно дотримуватися чергування розумовою і фізичною навантажень, здійснювати зміну видів діяльності і підлягаючих зберіганню аналізаторів. Враховувати, що 7-10 хвилин - цей максимальний час, впродовж якого, діти здатні контролювати свою увагу. Застосовувати етапність організації і темп корекційно-розвивальної роботи, що пред'являється.

Тому при проведенні заняття з використанням комп'ютера необхідно знати про дотримання санітарно-гігієнічних вимог і виконання правил роботи з комп'ютером, про тривалість безперервної роботи за екраном монітора, необхідності проведення гімнастики для очей, особливо якщо дитина має хронічну патологію або часто хворіє. Традиційна "фізкультурна хвилинка" під час заняття повинна доповнюватися вправами для зняття зорового стомлення.

Виконання завдань, вимагає попередньої підготовки і перевірки того, чи є у дитини реальні уявлення про матеріал, що пред'являється. Тому заздалегідь слід провести словникову роботу по наповненню пред'явленого матеріалу конкретними представленнями, перевірити, наскільки дитина знає той об'єкт, який необхідно назвати або зображувати, і якщо він його представляє недостатньо, то необхідно показати його і розповісти про нього [2]. Інакше кажучи, при складанні плану уроку педагогові необхідно передбачити

раціональне поєднання слова, наочності, дії. Приділяти увагу збагаченню зорових представлень через розвиток чуттєвого сприйняття, формуванню у дітей уявлень про свої сенсорні можливості.

Використання оптичної корекції, згідно з рекомендаціями лікаря-офтальмолога, також є одним із способів оптимізації зорової працездатності і профілактики зорового стомлення при роботі на комп'ютері.

Отже, для успішної реалізації поставлених цілей і завдань особливе місце займає пропедевтична робота з дитиною за цим завданням з урахуванням індивідуалізації дітей. Ускладнення роботи слід здійснювати поступово, послідовно переходячи від елементарних, до складніших завдань. Застосовувати різні прийоми на розслаблення мускулатури рук, гімнастику і самомасаж рук на початковому етапі роботи з мишею. Це дозволить підвищити активність, скоординувати діяльність лівого і правого півкуль мозку, зберігати піднесений настрій. Прикладами таких вправ можуть бути: «Гра на піаніно», «Дощик йде», «Пальчики танцюють», «Пальчики прокидаються» і тому подібне.

Використання комп'ютерних розвиваючих ігор з дітьми з психофізичними порушеннями слід будувати на основі принципів:

- системного і діяльнісного підходу до корекції порушень розвитку;
- інтерактивності;
- полісенсорної дії і активного використання підлягаючих зберіганню аналізаторів;
- активізації компенсаторних механізмів;
- диференційованого підходу до навчання;
- включення ігрових форм в навчання.
- обліку вікових можливостей і підлягаючого зберіганню інтелекту.

Застосовуючи ігри на комп'ютері, підвищується можливість різноманітності корекційну роботу, мотивувати учбову діяльність, зробити її для учня цікавою, насиченою, плідною, створювати нові шляхи навчання, знаходити ефективніші способи рішення традиційних учбових і корекційних завдань, розробляти актуальні способи якісної індивідуалізації навчання. Дитина переживає відчуття успіху від кожного виконаного ним завдання і бачить кожного разу оцінку своєї праці.

Основним значенням такої роботи є поетапне і планомірне розширення життєвого досвіду і повсякденних соціальних контактів дитини, що має

особливі освітні потреби, розвинути не лише інтелектуальні здібності дитини, але і сприяти вихованню вольових якостей, таких як самостійність, зібраність, зосередженість, усидливість, цілеспрямованість, що зробить істотний вплив на іншому учбовому зайнятті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кибирева Т. Г. Комп'ютерні технології в логопедичній роботі з молодшими школярами. *Логопед.* 2012. № 10. С. 66-70.
2. Одинокова Н. А. Деякі особливості використання комп'ютерних розвиваючих ігор з дошкільнятами, що мають обмежені зорові можливості. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова Серія 20. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. № 20. С. 181-185.
3. Одинокова Н. А. Особливості включення комп'ютерних розвиваючих ігор в зайняття з дошкільнятами з обмеженими можливостями зору. *Сучасні проблеми загальної і корекційної педагогіки і психології дитинства:* Матеріали ІХ Всеросійської з міжнародною участю науково-практичної конференції (23-24 травня 2013г.). Новосибірськ, НГПУ, 2013. С. 189-193.
4. Одинокова Н. А. Корекція і розвиток зорового сприйняття у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, що мають понижені зорові можливості : учбове посібник. Новосибірськ: ТОВ «ЦСРНИ», 2014. 192 с.
5. Санітарно-епідеміологічні вимоги до пристрою, змісту і організації режиму роботи дошкільних освітніх організацій [Електронний ресурс]. URL: <https://sanpin.yandex>. (дата звернення 24.02.2017).

Кісільова Вікторія Василівна

дефектолог, вища категорія,

КУ «Інклюзивно-ресурсний центр» № 1 Міської ради
м. Кропивницького

КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВА РОБОТА В ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОМУ ЦЕНТРІ

У статті проаналізовано особливості корекційно-розвиткової роботи в інклюзивно-ресурсному центрі. Визначено актуальність впровадження інклюзії в сучасному освітньому просторі. Відмічено завдання корекційно-розвиткових послуг в інклюзивно-ресурсному центрі. Окреслено принципи організації корекційно-розвиткової роботи фахівцями інклюзивно-ресурсного центру. Описано методичні вимоги, які необхідно дотримуватися під час складання корекційно-розвивальної програми. Акцентовано увагу на видах корекційних занять, за допомогою яких здійснюють корекційно-розвиткову роботу з дітьми з особливими освітніми потребами роботи в інклюзивно-ресурсному центрі.

Ключові слова: корекційно-розвитковий, робота, учні з особливими освітніми потребами, інклюзивно-ресурсний центр, заняття.